

PROGRAM RAZVOJA FILOZOFSKOG FAKULTETA ZA PERIOD 2023–2026. GODINE
KANDIDATKINJE ZA IZBOR DEKANA PROF. DR TATJANE NOVOVIĆ

Poštovane kolege i kolegice, uvaženi studenti i studentkinje,

Razvojni plan koji ću vam predstaviti kreiran je na osnovu Strategije razvoja Univerziteta Crne Gore za period 2019–2024, kao i na osnovu postignuća, aktuelnih potreba i mogućnosti Filozofskog fakulteta, te realnih i dostižnih ciljeva i ideja, za koje smatram da mogu biti dio našeg budućeg razvoja. U kreiranje i oblikovanje Plana prirodno su inkorporirani savremeni standardi u visokom obrazovanju, onako kako ih danas posmatraju i tumače respektabilne institucije u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (EHEA) i Evropskom istraživačkom prostoru (ERA). Osim toga, tokom prethodne dvije i po godine realizovali smo i započeli mnoge aktivnosti, većinom projektovane u prethodnom planu razvoja, ali i neke dodatne sadržaje koje smo tokom rada prepoznali kao aktuelne i dostižne. U specifičnim okolnostima, dominantno određenim neočekivanim pandemijskim izazovima, uvažavajući kontinuitet u svim konstitutivnim aspektima našeg rada, te zahvaljujući sinergizovanim aktivnostima svih aktera u našem sistemu, efikasno smo realizovali projektovane ciljeve na svim ključnim poljima.

Naravno, u proteklom periodu kumulirali smo značajan korpus ideja, aktivnosti, projekata interno oblikovanih prema kontekstu Filozofskog fakulteta, kao i onih koje smo inicirali u saradnji sa Rektoratom. Neki od tih projekata doimaju se dostižnim i realističnim zadacima za naredni mandatni period i upravo u njima ponajviše pronalazim motivacioni izazov za novu kandidaturu na mjesto dekanke Filozofskog fakulteta. Dosadašnji angažman na toj poziciji nedvosmisleno me uvjerio da u ovoj ustanovi imamo konsenzus o velikom broju važnih pitanja, te da smo kompetentni da u timskim aktivnostima konstruktivno i kreativno rješavamo probleme, da razgovaramo argumentovano i poštujući jedni druge u svim situacijama, uvažavajući drugačije i kritičko promišljanje.

Akademski i šira zajednica pojedinaca koju okuplja Filozofski fakultet izvjesno će koračati progresivnim putevima modernog visokog obrazovanja, a neke moguće etape tog razvojnog putovanja idejno ću ocrtati u narednim redovima.

Filozofski fakultet njeguje i afirmiše sve vrijednosti koje suštinski odgovaraju njegovoj prirodi i uloji u crnogorskom (visokom) obrazovanju i društvu, inicirajući progres i slijedeći nove ideje, koje doprinose razvoju crnogorskog visokog obrazovanja – po svim parametrima i indikatorima – čineći ga uporedivim sa uglednim evropskim obrazovnim sistemima. Pokazali smo da za to imamo stručnog kapaciteta, naučnog kredibiliteta, snage i volje. Jedan od bazičnih preduslova za ostvarivanje istaknutih ciljeva bio je i ostaje timski rad, kontinuirana razmjena znanja i iskustava, unutrašnja kohezija na nivou studijskih programa i Fakulteta u cjelini.

Filozofski fakultet baštini bogatu tradiciju nastavno-naučne djelatnosti koja je započeta još 1947. godine, te smo krajem prethodne kalendarske godine obilježili jubilej od izuzetnog značaja za nas, ali i crnogorsko obrazovanje i društvo uopšte – 75 godina obrazovanja nastavnika na višem i visokoškolskom nivou u crnogorskom kontekstu. Tim povodom snimljen je dokumentarni film, posvećen retrospektivnom pregledu reprezentativnih događaja u istorijskom „hodu“ naše institucije, a konačno smo konstituisali i naš Alumni klub, koji će i ubuduće kooptirati u svoje redove znamenite i uspješne ljude u dijaspori, koji su svojevremeno izašli iz „klupa“ naše obrazovne institucije. Povodom 75 godina postojanja višeg i visokog školstva u Crnoj Gori, Pošta Crne Gore stampala je markicu na kojoj se nalazi zgrada Filozofskog fakulteta.

Danas na Fakultetu postoji devet uspješno organizovanih osnovnih studijskih programa, a imamo razvijen i drugi ciklus studija za sve njih, uključujući i jedan interdisciplinarni master profil studija. U okviru pet studijskih programa reakreditovane su i doktorske studije, a u planu je akreditacija i novih doktorskih programa. U svrhu cjelishodnije procjene efikasnosti rada na pomenutim studijskim programima, radili smo dvije godišnje samoevaluacije, kao i kumulativnu, kompleksnu, formativnu samoevaluaciju za potrebe reakreditacije. Veoma uspješno su realizovani ciljevi u svim domenima od značaja za razvoj naše institucije, pa su indikatori o radu na polju nastave, nauke, informisanja, komunikacije, ukupnog ambijenta za rad na fakultetu, od Komisije za eksternu evaluaciju visoko ocijenjeni, o čemu svjedoči preporuka za potpunu reakreditaciju na period od pet godina. Na osnovu Izvještaja o akreditaciji, razvijen je i usvojen Akcioni plan koji obuhvata niz segmenata koje je moguće unaprijediti u narednom periodu od dvije godine.

Procjenjujući djelatnost prema aktuelnim ESG indikatorima o kvalitetu rada na našem Fakultetu, posebno su istaknute vještine i kompetencije od značaja za efikasno prilagođavanje narastajućim potrebama društva u cjelini, inovacijama, te njihovom prilagođavanju društveno-humanističkim vizijama i načelima. U svim tim procesima čuvali smo bazični identitet institucije u okviru kojeg je prepoznatljiva njena jedinstvena tradicija.

Kao integrativni organizacioni konstituent Univerziteta Crne Gore u prethodnom periodu dali smo značajan doprinos na svim krucijalnim poljima nastave, nauke, međunarodne saradnje i internacionalizacije, trudeći se da u krugu šire akademske zajednice promišljamo i djelujemo u interesu svih nas, naših studenata i našeg društva u cjelini.

U narednom dijelu izlaganja ukazaću na razvojne pravce pojedinih aspekata naših djelatnosti, počevši od nastave i njenih dominantnih atributa i aktera, preko nauke i istraživanja, do krucijalnih tehničkih, organizacionih, informacionih i drugih faktora koji bitno oblikuju naš radni ambijent.

Nastavi se na Filozofskom fakultetu tradicionalno poklanja velika pažnja, pa su generacije studenata i nastavnika dio kontinuiranog obrazovnog procesa koji oblikuju težnje za razvojem svih potencijala studenata, podsticanjem njihovog kritičkog i stvaralačkog mišljenja i otvorenim komunikacionim sistemom u kome se poštuju mišljenja, cijene argumenti i uvažavaju različitosti. U prethodnom periodu, imali samo veliki izazov uzrokovan pandemijom virusa COVID 19, te smo od marta 2020. godine primjenjivali nove modalitete organizacije nastave. Umjesto direktne, organizovali smo nastavu i učenje na daljinu preko odgovarajućih digitalnih platformi i aplikacija, pa smo – iako sa nedostatnim iskustvom u radu u digitalnom okruženju – veoma uspješno i pravovremeno realizovali planirane obaveze, ne zanemarujući, u mjeri mogućeg, savremene obrazovne potrebe, istaknute u aktuelnim nastavnim planovima. Naime, ishodi učenja, odnosno znanja, vještine i kompetencije koje ih određuju, proizašle iz nove pedagoške paradigme impliciraju nastavu, u kojoj je u središtu učenje, a studenti se podstiču na stvaralačko, kreativno i kritičko promišljanje i refleksiju prakse.

Kontinuirano i pravovremeno **inoviranje nastavnih planova i programa** nastavićemo i u narednom periodu. U okviru obaveznih aktivnosti u procesu reakreditacije, razmatrali smo cjelishodnost i obuhvatnost aktuelnih kurikuluma na pojedinim studijskim programima. To je bila

prilika za temeljnije sagledavanje potreba za inoviranjem nastavnih planova i programa u pravcu izbora novih i aktuelnih nastavno-naučnih sadržaja, interaktivnih i problemsko-istraživačkih metoda nastave i učenja, osmišljavanja raznovrsnih i funkcionalnih oblika praktične nastave, te i razvoj metoda ocjenjivanja koje će objektivno, sumativno i formativno, nadasve pravedno, vrednovati postignuća studenata. Tokom prethodnog semestra ponovo je aktuelizovana **praktična nastava** u realnom radnom okruženju u punom obimu, a obnovili smo ugovore sa partnerskim institucijama iz svih sfera obrazovanja.

U prethodnom razvojnom planu naveli smo da ishode učenja treba uskladiti sa Crnogorskim okvirom kvalifikacija i potrebama tržišta rada. I pored cjelishodno oblikovanih i pozitivno vrednovanih programa u reakreditacijskom procesu, predstoji nam novo dokreiranje ishoda učenja, koji će dodatno biti unaprijeđeni i dimenzionirani tzv. transversalnim vještinama i ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje. Na putu osavremenjivanja i funkcionalizovanja programskih ishoda učenja, od značajnog doprinosa će biti naše aktivno učešće u realizaciji Erasmus + projekta Credit4teach, koji će se realizovati tokom 2023. godine. Međunarodna uporedivost ishoda učenja i, u perspektivi, njihova konkurentnost u Evropskom prostoru visokog obrazovanja biće naši vodeći zadaci u narednom periodu. Rad na unapređenju ishoda učenja svakako će doprinijeti temeljnijem sagledavanju i funkcionalnijoj primjeni Bolonjske deklaracije, kao i obuhvatnijem pozicioniranju aktuelnog Dodatka Diplomi. Znanja, vještine i kompetencije studenata opisane u ishodima učenja potrebno je naročito iskoristiti u cilju što preciznijeg i jasnijeg opisa stečenih kvalifikacija, što je procedura koja naše diplomce sigurnije i jasnije vodi ka uspjehu na tržištu rada. Uporedo s tim, planiramo da u narednom periodu aktuelizujemo pitanja koja se tiču prepoznavanja rezultata neformalnog i informalnog učenja.

Značajno je unaprijeđen rad na master i doktorskim studijama. Komisije za master i doktorske studije su razvile kontinuirani sistem informisanja, praćenja i podrške studentima na oba nivoa studija. Svjesni činjenice omasovljavanja master studija, u skladu sa modelom 3+2, usvojenim 2017. godine, pravovremeno smo razradili proceduru funkcionisanja od prijave do odbrane master rada, a uz to obezbijedili pouzdanu i funkcionalnu komunikaciju između studenta, mentora, referenta, Komisije i Centra za kvalitet i Odbora za master studije. Naravno, drugi i treći ciklus studija biće u fokusu pažnje i u narednom periodu. Jedna od ideja koju bi

trebalo realizovati jeste učešće studenata na naučnim i stručnim konferencijama u zemlji i regionu. Mladi naučni kadar je dobio punu podršku za rad i razvoj, tako da su najuspješniji među njima podstaknuti da se i u perspektivi posvete univerzitetskoj nastavi i nauci.

U kontekstu unapređivanja kvaliteta nastave i učenja, potrebno je napraviti i nove korake u pogledu efikasnijeg korišćenja **elektronskih izvora znanja** i digitalnih alati za realizaciju planiranih ciljeva. Iskustvo stečeno tokom pandemije iskoristićemo za funkcionalniju digitalizaciju nastave i rada u našem kontekstu. U prethodnom planu bilo je projektovano da se otpočne s radom na formiranju naše baze elektronskih nastavnih materijala, što smo u značajnoj mjeri postigli postavljanjem nastavnih sadržaja na Moodle platformi; snimljenim tutorialima za studente master studija; plasiranjem obrazovnih video materijala za rad sa djecom predškolskog uzrasta; podsticanjem preduzetničkih kompetencija u okviru kreativne industrije.

Rad na očuvanju i unapređenju **akademskog integriteta** u proteklom periodu bio je jedna od dominantni svih naših aktivnosti. Zalagali smo se za perspektivu poučavanja, učenja i podsticanja svijesti o važnosti etičkog ponašanja i promovisanja poštenja, poštovanja, iskrenosti i drugih vrijednosti koje su u osnovi akademskog integriteta. Akademski integritet svih naših studenata, nastavnika, saradnika i ostalih zaposlenih na Filozofskom fakultetu mora biti najsvjetliji primjer koji će biti prepoznat na Univerzitetu i u široj javnosti. U svrhu ostvarivanja postavljenih ciljeva, realizovali smo niz radionica, okruglih stolova, objavljeni su i naučni radovi u renomiranim međunarodnim časopisima, te prezentovani rezultati istraživanja u ovoj sferi na domaćim i međunarodnim prestižnim konferencijama. Samo oni pojedinci čije su diplome stečene u atmosferi čvrstog i koherentnog sistema akademskih vrijednosti mogu ovo društvo voditi smjerom održivog razvoja i pravcem koji nam daje sigurnost, slobodu mišljenja i djelovanja, poštenje, pravdu i jednakost.

Interdisciplinarnost već postoji u mnogim našim predmetnim programima, što je njihova posebna vrijednost. Budući da su interdisciplinarnost i multidisciplinarnost danas praktično principi savremene nastave i nauke, potrebno je nastaviti sa njihovim daljim razvojem. Saradnja između studijskih programa, kao i saradnja sa ostalim univerzitetskim jedinicama – kako putem redovnih aktivnosti, tako i kroz projekte – doprinijeće daljem funkcionalnom prožimanju različitih, a opet komplementarnih naučnih oblasti i njihovoj sinergijskoj vezi u ostvarivanju

efikasnije interdisciplinarnosti. Respektabilan broj sporazuma, koje smo uspostavili sa univerzitetima i naučnim institutima u regionalnom i evropskom okruženju, nesumnjivo potvrđuju naša nastojanja za bogatijom saradnjom sa institucijama srodne profilacije i van Crne Gore (Hrvatski institut za povijest u Zagrebu (Hrvatska), Institut društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu (Hrvatska), Filozofski fakultet u Osijeku (Hrvatska), Balkan History Association Rumunija), Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku (Hrvatska), Istorijski institut u Beogradu (Srbija), Filozofski fakultet u Beogradu (Srbija), George Baritiu Institute of History, Romanian Academy (Rumunija), Filozofski fakultet u Novom Sadu (Srbija), Geografski fakultet Univerziteta u Beogradu (Srbija), Geografski institut „Jovan Cvijić“ SANU (Srbija), Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci (Bosna i Hercegovina), Prirodno-matematički fakultet u Banjoj Luci (Bosna i Hercegovina), Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (Hrvatska), Faculty of Education Sciences u Skadru (Albanija). Svi pomenuti ugovori dio su spektra namjera i ideja o zajedničkim aktivnostima i pred nama je faza u kojoj je potrebno neke od njih staviti u funkciju kroz nastavak i realizaciju novih zajedničkih projekata, konferencija i drugih aktivnosti.

U prethodnom periodu realizovali smo 3 bilateralna projekta sa Slovenijom 2020/23, a odobrena su još dva bilateralna projekta sa Slovenijom za period od 2023–2025. godine. Od početka tekuće godine realizuju se dva Erasmus projekta, jedan Interreg dunavski projekat i dvije COST akcije. Bez sumnje, u pitanju su dobri rezultati, što nas obavezuje na učešće u novim projektima i izradu relevantnih projektnih aplikacija za tekuće i buduće pozive.

Internacionalizacija Univerziteta važan je strateški cilj, a jedan od načina za realizovanje planiranog ostvarujemo putem povremenog održavanja predavanja i radionica na engleskom jeziku, a formiran je i katalog predmeta sa odgovarajućim kurikulumima. Takođe, **međunarodna razmjena studenata i nastavnog osoblja** dio je pomenutog strateškog plana. Ta razmjena mora biti značajno unaprijeđena. Razmjena studenata i nastavnika putem Erasmus+ programa nakon pandemije ponovo je aktivirana u okviru različitih programa mobilnosti (Erasmus i CEEPUS).

Studenti su bili i ostaju naš prioritet, a njihov uspjeh krucijalni je dio naše vizije i planova za budućnost. Ukoliko budemo istinski posvećeni radu, razvoju i učenju studenata, u skladu sa humanističkim i sociokonstruktivističkim pristupom nastavi i novom pedagoškom paradigmatom, zasnovanom na savremenim vještinama u duhu cjeloživotnog učenja, od naših studenata

očekujemo da budu aktivni, uključeni, zainteresovani. Da bi oni razvili vještine aktivnog društvenog učešća, neophodno je da ih kontinuirano podstičemo na to, da im pružimo punu podršku u svakoj situaciji, u kojoj oni smatraju da imaju šta da kažu ili da preduzmu, naravno, sve u skladu s njihovim kompetencijama, pravima i obavezama.

U skladu sa projektovanom idejom i praksama reprezentativnih visokoškolskih institucija, uspostavili smo sistem **studentske podrške** i otpočeli sa realizacijom projekta „Učiti se može naučiti – studenti će studente podučiti“, u kome studenti master studija psihologije pripremaju i realizuju radionice usmjerene na razvoj strategija i tehnika učenja sa svim studentima prve godine osnovnih studija na Filozofskom fakultetu. To bi mogao biti važan korak kojim bismo poboljšali uspjeh studenata i kojim bismo smanjili njihovo zadržavanje tokom studija ili njihovo eventualno odustajanje od studiranja. Započeti projekat trebalo bi završiti do kraja nastavnog dijela studijske 2022/2023. godine, procijeniti njegove efekte i na toj bazi planirati nastavak i eventualno proširenje projektnih aktivnosti. Takođe, tokom prethodnog semestra, na inicijativu Univerziteta, otpočeli smo sa angažovanjem **studenata demonstratora**, koji su u prethodnom semestru uspješno učestvovali u realizaciji praktičnih aktivnosti. Studenti Filozofskog fakulteta ispoljili su interesovanje za pokretanje **studentskog naučno-stručnog časopisa**, što je inicijativa koja zavređuje punu podršku svih nas. Očekujemo da će tokom tekućeg semestra pomenuta inicijativa biti realizovana i da će naši studenti tako dobiti mogućnost da rezultate svojih prvih stručnih i naučnih radova publikuju u časopisu.

Podržavali smo i aktivno učestvovali u svim aktivnostima koje je Studentska organizacija Filozofskog fakulteta inicirala i realizovala, poput sportskih, muzičkih, dramskih i drugih događaja, za koje je realno pretpostaviti da mogu unaprijediti radnu i motivacionu klimu. Period koji je pred nama poslužiće za obnavljanje nekih i razvoj novih vannastavnih aktivnosti.

Nauka i istraživanje, uz nastavu i učenje, predstavljaju bazični dio naše djelatnosti. Filozofski fakultet je kompozicija društvenih i humanističkih nauka, a tim naukama imanentno je kritičko čitanje stvarnosti, argumentovana diskusija, upitanost o svemu onome što oblikuje i odlikuje život i razvoj društva i pojedinca. Prije nešto više od dva vijeka, Humbolt je pretpostavio da studenti i nastavnici voljno i bezinteresno tragaju za naučnim saznanjima i da bi univerziteti trebalo da budu zajednice onih koji misle i diskutuju. Njegove su ideje i danas inspirativne i

rezilijentne, uprkos činjenici da mnogi zahtjevi tržišta rada povremeno djeluju u smjeru koji im oponira. Univerziteti bi trebalo da se bave treningom intelekta i da utiču na razvoj cjelovite i slobodne, integrisane ličnosti, što se prema sociokonstruktivističkoj paradigmi učenja ostvaruje interferencijom nastave, nauke i istraživanja. Filozofski fakultet je primordijalna jedinica takvog univerzitetskog ambijenta, što je naša trajna obaveza i odgovornost. U tom smislu, sinergizovanje nauke i nastave kontinuirano predstavlja nužnu pretpostavku našeg valjanog funkcionisanja.

U prethodnom periodu nastavljene su ustaljene prakse istraživanja i publikovanja, objavljen je značajan broj naučno-istraživačkih radova u prestižnim časopisima, indeksiranim u bazama SCI, SCIE, SSCI, A&HCI (62 rada), SCOPUSU (9 radova), kao i kod prestižnih međunarodnih izdavača (Springer, Palgrave...). U okrilju izdavačke djelatnosti na Fakultetu i Univerzitetu Crne Gore, publikovane su studije: *Socio-kulturni identiteti djece predškolskog uzrasta u Crnoj Gori* (2021), *Društvena osnova - problemi i perspektive razvoja* (2022), *Prirodni i turistički potencijali u funkciji razvoja turizma i zaštite prirode* (2022), *Slow and fast tourism: travellers, local communities, territories, experiences* (2022) i pripremljen je *Praktikum – akademski integritet: znam, uvažavam, primjenjujem*, koji će biti publikovan i na engleskom jeziku. Osim toga, zajedno sa Filološkim fakultetom, otkupili smo autorska prava za publikovanje izuzetno vrijedne monografije "Noć skuplja vijeka", koja je prevedena na sedam jezika i dizajnirana likovnim ilustracijama ugledne umjetnice Olje Ivanjicki.

U značajnoj mjeri su prevaziđene poteškoće u praksama publikovanja, svojstvene posebno oblastima društveno-humanističkih nauka i možemo konstatovati značajan napredak na tom polju. Sve započete procedure izbora u akademska zvanja uspješno su realizovane, a naše Vijeće je dodatno osnaženo uključivanjem novih kolega koji su stekli prvo akademsko zvanje (docenti).

Realizovane su mnoge aktivnosti u funkciji osnaživanja naučno-istraživačkih kapaciteta, organizovane su brojne radionice, predavanja za studente master studija, o kreativnim industrijama, radionice o akademskom integritetu, predavanja i aktivnosti u okviru Dana nauke. Iskorišteni su svi raspoloživi kapaciteti za protok informacija, počevši od sajta Fakulteta i Univerziteta, akademske mreže UCG, CIS-a, društvenih mreža (Facebook i Instagram objave

Fakulteta, kao i facebook za studente, formirane su brojne viber grupe na Fakultetu i van Fakulteta).

Unaprijeđena je i poboljšana saradnja sa relevantnim institucijama u zemlji: Crnogorskom akademijom nauka i umjetnosti, Zavodom za školstvo, Zavodom za udžbenike i nastavna sredstva, Centrom za stručno obrazovanje, Ispitnim centrom Crne Gore, Agencijom za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja. Uočene su perspektive daljeg razvoja saradnje, što će biti naš zadatak za naredni period. Od proljeća tekuće godine započinjemo sa realizacijom okruglih stolova u saradnji sa Zavodom za školstvo, a teme će biti inspirisane najnovijom evaluacijom obrazovnog sistema Crne Gore.

Filozofski fakultet se snažnije povezao sa međunarodnim udruženjima i uzeo aktivno učeće u aktivnostima asocijacija ATEE (Evropska asocijacija nastavnčkih fakulteta) i ENAI (Evropska mreža za akademski integritet). Učestvovali smo na konferencijama i okruglim stolovima, prezentovani su naučni radovi, objavljena su poglavlja o akademskom integritetu i o nastavničkom obrazovanju u Crnoj Gori kod renomiranih međunarodnih izdavača.

Organizacija i resursi. Svaki naš program ima specifičnosti, unikatnu vrijednost i važnost za Fakultet, Univerzitet i društvo u cjelini. Aktuelni programi su usklađeni sa potrebama i mogućnostima, što je potvrđeno i od strane međunarodne komisije za eksternu evaluaciju tokom akademske 2021/22. godine.

Ovaj Fakultet je složena ustanova, a dio je kompleksnog integrisanog Univerziteta Crne Gore. Unaprijeđen je sistem funkcionisanja komunikacije unutar i između Fakulteta i Univerziteta. Integrisani sajt Univerziteta Crne Gore već je značajno doprinio boljem informisanju svih članova akademske zajednice, kao i zainteresovanih lica iz šire javnosti.

Na polju **digitalizacije** procedura i elektronske komunikacije unutar fakultetskih i univerzitetskih službi razvijeni su servisi za elektronski upis studenata, e-indeks i elektronska arhiva (djelovodnik), što je značajno unaprijedilo rad studentske službe i arhive, te njihovo bolje funkcionisanje. Osim toga, prethodno je urađen novi prostor za studentsku službu, čime su poboljšani uslovi i efikasnost tog važnog servisa. Kontinuirana posvećenost **kulturi kvaliteta** i njena promocija u narednim godinama u velikoj će mjeri biti uslovljene dobrom unutrašnjom povezanošću i internim mehanizmima uspostavljanja i očuvanja kvaliteta.

U proteklom periodu kvalitet **rada biblioteke** je unaprijeđen. Adaptiran je i proširen radni ambijent biblioteke, povećan je bibliotečki fond, a dobili smo i nekoliko legata. U narednom periodu radićemo na punoj digitalizaciji i daljem optimizovanju rada biblioteke.

Infrastrukturu kojom raspolažemo moramo održavati, ali u mnogim segmentima i unaprijediti. U tom dijelu opravdano je da računamo na pomoć Univerziteta, čiji smo dio, ali i na podršku Ministarstva prosvjete Crne Gore. Pitanja iz ovog domena moraju biti rješavana i putem projekata, našim radom i zalaganjem. U ovom dijelu posebno treba istaći punu podršku od strane Univerziteta u procesu značajnog unapređivanja uslova i ambijenta u kojem radimo.

U periodu od 2020–2022. godine u uređivanje radnog ambijenta na Fakultetu investiran je, dominantno od strane Univerziteta Crne Gore, značajan iznos od 547.000€ (dinamika ulaganja, za period od 2020. godine 1%; 2021. godine 13,8%, 2022. godine je bilo 85%, od kojih izdvajamo nekoliko ključnih projekata: krovno-pokrivačke radove i fasadu, studentsku službu, fiskulturnu salu, ogradu, sanaciju dekanata i kancelarija računovodstva, projektantskih usluga rekonstrukcije mašinskih instalacija, krečenja prizemlja i prvog sprata itd.). Važno je napomenuti da smo ostvarili značajnu uštedu u potrošnji vode u proteklom periodu (2021. ukupan račun je umanjen za 50% u odnosu na 2020., a 2022. je račun umanjen za 75%, takođe u odnosu na 2020. godinu). Takođe, u prvoj polovini 2023. godine poćemo sa korišćenjem bunara sa tehničkom vodom za navodnjavanje dvorišta, na kome se nalazi zgrada Fakulteta (Filozofski i Filološki). U toku su pripremni radovi na rješavanju akutnog problema grijanja na Fakultetu. Okvirni plan investicije je 1.700.000€, a ujedno se razrađuju modeli za finansiranje ovog projekta, koji predstavlja jedan od najznačajnijih i najzahtjevnijih poduhvata od nastanka Fakulteta.

U navedenom periodu opremljene su učionice i kabineti IT opremom i internet konekcijom, a obezbijeđena je savremena kompjuterska oprema u studentskom Internet klubu i značajno su poboljšani uslovi za rad studenata i nastavnog osoblja. Kreiran je plan postupnog i kontinuiranog opremanja IT opremom i pojačavanje internet konekcije u svim prostorijama na Fakultetu. U planu je da se u prvoj polovini 2023. godine Svečana sala opremi odgovarajućim konferencijskim sadržajima.

Intenzivirali smo **saradnju sa lokalnom zajednicom** i još jednom potvrdili da smo kao jedna od vodećih obrazovnih institucija u zemlji, prirodno i nužno integrativni dio nikšićke

sredine. Na obostrano zadovoljstvo ta se tvrdnja dokazala u prethodnom periodu kroz brojne zajedničke aktivnosti, iskazano međusobno poštovanje i povjerenje. Najintenzivnija saradnja osvarena je sa Sekretarijatom za kulturu, sport, mlade i socijalno staranje i dogovorene planove za realizaciju praktične aktivnosti za studente Filozofskog fakulteta. Skupština opštine Nikšić nam je pružila značajnu podršku oko uređivanja dvorišta naša dva fakulteta. EPCG nam je pružila potporu u dijelu izrade glavnog projekta elektroinstalacija i uključivanju naša dva fakulteta - Filozofskog i Filološkog, u program Solar i već je u toku postavljanje solarnih ploča na krovu naše zgrade. Okončanje projekta očekuje se u prvoj polovini 2023. godine. Tim projektom biće obezbijeđeno da Fakultet proizvodi izvjesnu količinu solarne, tj. *zelene energije*. Osim toga, preduzete su mjere na uvećanju energetske efikasnosti, što je u duhu koncepta razvoja Univerziteta Crne Gore.

U zaključnom dijelu ovog Plana, prilika je da istaknem da su u prethodnom periodu sve službe, administrativna, finansijska i tehnička, studenti, nastavnici i saradnici, dominantno iskazali posvećenost i pripadanje ovoj zajednici koja se bazira na etosu zajedništva i kulturi komunikacije. Mi smo skup različitih pojedinaca, osoba čije profesionalne kompetencije i lične preferencije nikad ne mogu biti svedene na identičnu mjeru vrijednosti, izuzimajući onu našu tradicionalnu mjeru nazvanu *čojstvo* i s njom kompatibilne vrijednosti akademskog integriteta. Bogatstvo različitosti ove zajednice, njena osebujna raznolikost i raskoš, uz zajednički imenilac čojstva i integriteta, svjedoči o našim mogućnostima i o uspjesima koji nam pojedinačno i zajednički predstoje.

Dvogodišnji period za nama, bio je nesvakidašnji izazov, ali je donio i priliku da spoznamo neke nove mogućnosti, koje uviđamo tek postpandemijskom optikom. Ne znamo kakva će biti budućnost jer živimo u vremenu stalnih promjena, ali je jasno da ćemo se svakodnevno susretati sa izazovima i novim zahtjevima u najširem smislu riječi. Da bismo valjano reagovali na te izazove, moramo biti pripremljeni i adaptibilni, spremni na mnogo rada, truda i zalaganja. Potrebno je da kritički čitamo stvarnost, ali i da se prema njoj odnosimo stvaralački. Moramo biti spremni za nadolazeće promjene, potrebno je da ispoljimo posvećenost u nauci i kreativnost u nastavi. Svi su ti zadaci složeni i tražiće našu punu posvećenost. Kako bismo ih uspješno realizovali, važno je da to činimo u duhu pravičnosti, u kulturi dijaloga i demokratije, poštujući jedni druge i poštujući

naša prava i obaveze. Filozofski fakultet vidim kao akademsku zajednicu odanu slobodi mišljenja i kulturi dijaloga i, naročito, sredinu u kojoj se različitost mišljenja visoko cijeni i tretira kao osnovni faktor održivog razvoja akademske mudrosti. Upravo nam akademska mudrost i čestitost u nastupajućim vremenima moraju biti ideje vodilje.

Uvjerena da dijelimo sličnu viziju razvoja i progressa naše akademske zajednice, iskreno vam se zahvaljujem na pažnji i podršci!

Prof. dr Tatjana Novović

U Nikšiću, 16.2.2023.godine